

**Северо-Восточная олимпиада школьников
по филологии (якутский язык и литература)
второй (заключительный) этап**

Демонстрационный вариант

Сорудахтары толорууга ыйыылар

А сорудах – тургутук. Саха тылыгар 20, саха литературатыгар 20, тылбааска 5, төрүт култуураҕа 5 боппуруос бэриллэр. Сөптөөх эппиэт 1 б. сыаналанар. Бу түһүмэххэ барыта 50 б. ылыахха сөп.

В сорудах – тылбаас. Бэриллибит тиэкиһи сахалыы тылбаастаа. Мунгутаан 20 баал бэриллэр. Тылбаас сыаналанар кэрингэ:

1. Тылбаас сөптөөҕө – 3 б.
2. Тылбаас толорута – 3 б.
3. Тылын-өһүн баайа, этигэнэ – 3 б.
4. Тыл-өс култууратын таһыма – 3 б.
5. Ойуулаан, хохуйан суруйар дьоҕур – 3 б.
6. Таба суруйуу, сурук бэлиэтин туруоруу – 5 б.
Уопсай баала - 20 б.

С сорудах – проблемнай ырытыы. Бэриллибит айымньылартан талан, суруйар, толкуйдуур дьоҕургун көрдөрөр сыаллаах проблемнай ырытыыта онор. Санааҕын, сыанабылгын эт. Саамай үчүгэй ырытыыга 30 б. бэриллэр.

Манньык ирдэбилинен сыаналанар:

1. Кээмэйэ 100 тылтан итэҕэһэ суох буолуохтаах - 3 б.
2. Талан ылбыт айымньыны ааптарын (суруйааччы) олоҕун, айар үлэтин туһунан билии - 2 б.
3. Литература теориятын билии, о.э. терминнэри, өйдөбүллэри сөпкө туттуу - 2 б.
4. Айымньы тиэкиһин билии - 5 б.
5. Проблеманы сатаан туруоруу, ырытар дьоҕур, тус санааны, сыанабылы бэйэ тылынан этэр сатабыл - 5 б.
6. Ырытыы тупсаҕай тутула (киириитэ, сүрүн чааһа, түмүгэ). Түмүктээһин оруннааҕа, сөптөөҕө - 3 б.
7. Үлэ суруллубут тыла тупсаҕайа, баайа, суруйуу истиилэ - 5 б.
8. Саха тылын суругун быраабылатын билии (синтаксис, морфология, орфография, пунктуация) - 5 б.
Уопсай баала - 30 б.

Ситиһини баҕарабыт!

А соруудах

Сөптөөх эппиэти тал:

1. Бэриллибит тыллартан *холбуу тылы* бул:
А) онгой-сонгой
Б) сылгы чыычааҕа
В) сис тыа
Г) ытыс соттор
2. Бэриллибит тыллартан *сомоҕо домоҕу* бул:
А) онгой-сонгой
Б) сылгы чыычааҕа
В) сис тыа
Г) ытыс соттор
3. Бэриллибит тыллартан *тыл көнүл ситимин* бул:
А) онгой-сонгой
Б) сылгы чыычааҕа
В) сис тыа
Г) ытыс соттор
4. Бэриллибит тыллартан *дифтонг кылгааһыннаах* тылы бул:
А) туттуллар
Б) бэһис
В) дьиэлээхтэр
Г) ыллааччы
5. Бэриллибит тыллартан *аһаҕас дорҕоон түһүүлээх* тылы бул:
А) туттуллар
Б) бэһис
В) дьиэлээхтэр
Г) ыллааччы
6. Бэриллибит тыллартан *наар илин аһаҕас дорҕоонноох* тылы бул:
А) туттуллар
Б) бэһис
В) сулумах
Г) ыллааччы
7. Бэриллибит тыллартан *ыйар солбуйар ааты* бул:
А) миэnnэрэ
Б) манныктарга
В) оlor
Г) хастарый
8. Бэриллибит тыллартан *быһаарыылаах солбуйар ааты* бул:
А) миэnnэрэ
Б) манныктарга
В) оlor
Г) хастарый
9. Бэриллибит тыллартан *тардыылаах солбуйар ааты* бул:
А) миэnnэрэ
Б) манныктарга
В) оlor
Г) хастарый
10. *Туохтууртан* үөскээбит даҕааһыннаах тыл ситимин бул:
А) кыһынҕы күн
Б) кугас эриэн
В) кэрэмэс саһыл

- Г) кэлигэс ынах
11. *Дабааһын ааттан* үөскээбит дабааһыннаах тыл ситимин бул:
 А) кыһынҥы күн
 Б) кугас эриэн
 В) кубархайдыҥы өҥ
 Г) кэлигэс ынах
12. *Аттахык* дабааһыннаах тыл ситимин бул:
 А) кыһынҥы күн
 Б) кугас эриэн
 В) кубархайдыҥы өҥ
 Г) кэлигэс ынах
13. Бэриллитбит тыллартан *сабалыыр көрүҥнээх туохтууру* бул:
 А) туппатахха
 Б) тардыалаатар
 В) чохчоохойдоо
 Г) туран кэл
14. Бэриллитбит тыллартан *тиэтэтэр көрүҥнээх туохтууру* бул:
 А) туппатахха
 Б) тардыалаатар
 В) чохчоохойдоо
 Г) туран кэл
15. Бэриллитбит тыллартан *уһуур көрүҥнээх туохтууру* бул:
 А) туппатахха
 Б) тардыалаатар
 В) чохчоохойдоо
 Г) туран кэл
16. Бэриллитбит тыллартан *холбуу туһаайыылаах туохтууру* бул:
 А) сүгүрүйэр
 Б) утарсар
 В) тигиллэр
 Г) киктэр
17. Бэриллитбит тыллартан *бэйэни туһаайыылаах туохтууру* бул:
 А) сүгүрүйэр
 Б) утарсар
 В) тигиллэр
 Г) киктэр
18. Бэриллитбит тыллартан *төрүт туһаайыылаах туохтууру* бул:
 А) сүгүрүйэр
 Б) утарсар
 В) тигиллэр
 Г) киктэр
19. Бэриллитбит этиилэртэн кэпсиирэ *дабааһынынан бэриллитбит* этиитин бул:
 А) Дьон былыр дьулайан мээнэ кэпсээбэттэрэ.
 Б) Уубут сып-сырдык, ып-ыраас.
 В) Биһиги бары онустарбыт.
 Г) Бары таптыыр-ахтар сирбит – Сахабыт сирэ.
20. Бэриллитбит этиилэртэн кэпсиирэ *туохтуурунан бэриллитбит* этиитин бул:
 А) Дьон былыр дьулайан мээнэ кэпсээбэттэрэ.
 Б) Уубут сып-сырдык, ып-ыраас.
 В) Биһиги бары онустарбыт.
 Г) Бары таптыыр-ахтар сирбит – Сахабыт сирэ.
21. *Быһа тардыы ханнык поэт айымньытыттан ылыллыбыты?*

«...Улуу тыллардыын уруурҕаһан,
Уйгулана байан-тайан
Уос иһиттэн эн устуобун,
Уһун үйэлэргэ туругуруобун!
Ону мин итэҕэйэбин диэммин,
Ону мин эрэнэбин диэммин
Төбөбүн нөрүтэн андаҕайабын,
Төрөөбүт тылым!»

- А) Моисей Ефимов
- Б) Степан Дадаскинов
- В) Савва Тарасов
- Г) Семен Данилов

22. Суруйааччы Семен Данилов олоҕун сылларын ый:

- А) 1917-1978
- Б) 1907-1975
- В) 1906-2005
- Г) 1930-1998

23. П.А. Ойуунускай «Дьулуруйар Ньургун Боотур» олонхото 1960 сыллаахха толору бэчээттэнэригэр сүппүт кэрчиги ким суруйан биэрбитэй? (ол сүппүт кэрчик кэлин көстүбүтэ)

- А) Амма Аччыгыя
- Б) Болот Боотур
- В) Суорун Омоллоон
- Г) Күннүк Уурастыырап

24. Сэбиэскэй былаас сылларыгар Саха сиригэр репрессия түөрт балаһа долгуна кэлэн ааспыта. Суруйааччылартан Алампа хааннаах хара балыырга хаһыс долгунҕа түбэспитин ый.

- А) 1921 с.
- Б) 1928-1932 сс.
- В) 1938-1942 сс.
- Г) 1948-1952 сс.

25. «Айар тыл уоттаннын!!! Тыл илбиһэ төлөннөннүн!!!»: Кэм – Литература - Төрүт үгэс туһунан санаалар» диэн 2009 сыллаахха тахсыбыт кинигэ ааптара кимий?

- А) Н.Копырин
- Б) Д.Е.Васильева
- В) В.Б.Огорокова
- Г) В.Н.Протоdjeяконов

26. Семен Руфов „Поэт дьыэтэ“ хоһоонун кимиэхэ анаабытай?

- А) Леонид Попов
- Б) Петр Тобуруокап
- В) Иван Гоголев
- Г) Моисей Ефимов

27. Ханньык саха суруйааччыта бэйэтин туһунан манньык кэпсээбитэй: «Мин хаар хараарыта, көтөр кэлиитэ – кэрэ сааскы кэмнэ төрөөбүппүн... Төрөөбүт-үөскээбит сирим – Эмис нэһилиэгэ улахан бүтэни, хараҥа дойду этэ... Адьас кырабыттан саамай биһирээн, сэнгээрэн үөскээбит суолларым – улуу бөбөстөр, түөкүттэр, ойууттар, үчүгэй дьахталлар, ааттаах аттар тустарынан сэһэннэр, абааһы кэпсээннэрэ, остуоруйа, олонхо. <...> Уоммун туоллаҕым сыл Абаҕа оскуолатыгар үөрэнэ кирибитим. Ол дьыл (1917 сыллаахха) С.А. Новгородов алфавита олохтонон мин үөрэхпин сахалыы суруктан-бичиктэн саҕалаабытым...».

- А) Амма Аччыгыя
- Б) Күннүк Уурастыырап

В) Суорун Омоллоон

Г) Эллэй

28. *Ханнык героиня туһунан этиллэрий?*

«Хаптаһын адьарайдаах сыарбаҕа, саҥа манган былааты ийэтин курдук бобуонньуктуу бааммыт ... сибилигин аҕай ытаабыт хараҕа өссө да куура илик, хангас илиитигэр хас да суулаах хампыаты бобо туппут. Кини төбөтүн кыгначчы туттар, синньигэс хаастара өрө тэрбэс гыналлар»

А) Даайа, Софрон Данилов

Б) Мотуо, Амма Аччыгыя

В) Аанчык, Суорун Омоллоон

Г) Маня, Афанасий Федоров

29. *Куорсуннаах диэн ханнык поэтесса псевдонимай?*

А) Наталья Михалева

Б) Ольга Корякина

В) Елена Слепцова

Г) Анна Парникова

30. *Быһа тардыы ханнык хоһоонтон ылыллыбытый?*

“Эрдэ кырдыбыт иһин кырдыбат

Эрдээх саллаат сүрэҕэ тэбэр буоллабына,

Сааспын сэрии сарбыйбытын иһин

Сардаҥалаах күн көрө турдабына, -

Син биир этиэҕим

Сирдээҕи дьолу билэбин диэн”.

А) “Саллаат сүрэҕэ”

Б) “Тууйас”

В) “Өлөөрү сытан”

Г) “Андаҕар”

31. *Быһа тардыыга кимнээх кэпсэтэллэрин быһаар.*

- Нуу, доҕоор, хата тураахтыыр эбиккин дии! Иэхэйбиин! Оо, эйигин көрдөөн ахан, көрдөөн ахан! Эҥин диэн алаас бөҕөтүн кэрийэн биэрдим...

- Хайыамый, «тур» диэбиттэрин кэппэ. Хаһан мин кэмим кэлэн эмэх бэйэм күр гына суулан түһэн, бу кыһалҕалаах аналтан сынньаныахпар диэри турдабым ээт. Хата, эн кэлэрдээх эбиккин дии! Үтүө эринг, хата, от-мас быыһыгар ингэн-сүтэн хаалбатаххын!

А) Сэргэ уонна Тыал

Б) Хатыг уонна Салгын

В) Хатыг уонна Сиккиэр

Г) Сэргэ уонна Сиккиэр

32. *Далан “Тулаайах оҕо” романын ханнык геройун тылларай?*

«Хааннаах өс ситиһиллиэр диэри хайа суоруу баас буолан оспокко туруоҕа, хаан өс ситиһилиннэҕинэ, кини ортотугар хараҕаламмыт ох тостон түһүөҕэ, ону кытта хайа суоруу үмүрүччү оһуоҕа»

А) Маҥан Мэкчэ

Б) Бакамда

В) Даҕанча

Г) Туоҕа Баатыр

33. *Амма Аччыгыя кими ойуулаабытын быһаар:*

«...бэйэм чааһым кинини олус мыына көрдүм. Бэйэтин көрүөм ыраах инниттэн кини туһунан күүрээһиннээх үтүө номохтору, кэрэ кэпсээннэри, ырыалары истибитим эбээт. Мин санаабар, кини олонҕо бухатыырыгар маарынныыр толугу киһи буолуох тустаах этэ. Манна буоллабына, курданарынан ыга туппут хара бинсээктэнэн хатыгыра ордук

бэлиэтэммит кыра киһи сулбу хааман кэлэн, кыһыл тангас сабыылаах трибуна икки кырыытын харбаан ылан баран, «Табаарыстар!» диең күөрэччи ордоотоон кэбистэ...

Дьэ, ити кэннитэн, икки өттүнэн киэн-киэнник дьалкыйбахтаан, иннин диэки өңдөнгүү дьүккүйбэхтээн кэбиһэ-кэбиһэ, улам уоһуран-күүһүрэн, уот курбуу тыллары дэхси-дэгэт түһэртээн, этэн-эңсэн киирэн барда эбээт кини диэтэх уол оһо барахсан! Этэн-тыынан сэгэлдьитэн истэбин аайы, мин санаабар, кини уңуохтуун үрдээн, дьүһүннүүн киэркэйэн, улам эрчимирэн, сытыырхайан истэ».

- А) Алексей Кулаковскай
- Б) Платон Ойуунускай
- В) Максим Аммосов
- Г) Исидор Барахов

34. Айылҕаны хоһуйуу ханнык хоһоонтон ылыллыбыты, ааптарын быһаар.

«Күн уотун
Күүһүн-күдэбин көрөбүн:
Күөх от, сибэкки,
Күөх сирэм кырыс,
Күөх хонуу-сыһыы,
Күөх уйгу-быйаң,
Күөх унаар сайын,
Күөх бүтүннүүтэ, -
Күн айбыт күндүтэ,
Күн биэрбит дьиктитэ...».

- А) Абаһыныскай
- Б) Күндэ
- В) Күннүк Уурастыырап
- Г) Эллэй

35. Бу ким олоһун кэпсээнэй?

„Кини 1898 с. тохсунньу 16 к. Сунтаар улуһун Хангалас нэһилиэгэр төрөөбүт. Аһатын сахалыы аата Буучука Өндөрөй диэн. Учууталын П.Х. Староватов сүбэтинэн Иркутскайга учуутал семинариятыгар үөрэнэ киирбит. Бүлүү куоратыгар кыраайы үөрэтэр музейы тэрийсибитэ. 1924-27 сс. Москубаһа ССРС норуоттарын Киин издательстволарыгар саха сизексийэтигэр редактордаабыт, Дмитрий Фурманов литературнай куруһуогар дьарыктаммыт. Псевдонимынан үөскээбит күөлүн аатын ылыммыта. “Кыһар тунгат“ диэн кинигэлээх. 1934 с. ыалдьан өлбүтэ“.

- А) Н.М. Андреев-Түгүнүүрөп
- Б) А.А. Иванов-Күндэ
- В) Г.И. Поскачин
- Г) П.Я. Туласынов

36. *Фантастическай, историческай эбэтэр героическай түгэн туһунан сюжеттаах лиро-эпическэй айымньы.*

- А) Поэма
- Б) Хоһоон
- В) Баллада
- Г) Ырыа

37. Далан «Дьылҕам миэнэ» айымньытын тематын быһаар.

- А) Промышленность
- Б) Таптал
- В) Колхозтааһын
- Г) Репрессия

38. 2016 с. олунньу 18 күнүгэр “Сайсары күөлгэ...” диэн киинэ киэн аранаһа тахсыбыта. Бу киинэ ханнык саха суруйааччытын айымньытыгар олоһуран уһуллубутай?

- А) Николай Якутскай

- Б) Николай Лугинов
- В) Егор Неймохов
- Г) Далан

39. Ханнык айымньы А.И.Софронов-Алампа кизнэ буолбатаҕый?

- А) “Дьэбэрэттэн тахсыы”
- Б) “Олох дьэбэрэтэ”
- В) “Олох оонньуура”
- Г) “Таптал”

40. Бу строфаны саха народнай суруйааччыта Софрон Данилов” гениальной строфанан” ааттаабыта. Быһа тардыы ханнык айымньыттан ылыллыбытый?

«...Туман буолбут хонуктар
Тумулларын кэтэҕэр
Кыһыл буурҕа аттаахтар
Ньиргиздэрэ иһиллэр... »

- А) “Өрүөл кэриэһэ”
- Б) “Харачаас”
- В) “Буурҕа-буулдьа дьылыгар”
- Г) “Ойуунускайдыын кэпсэтии”

41. Тылбаасчыт-поэт аатын ый:

Чурапчы улууһугар 1903 с. төрөөбүт. Гражданскай сэрии кыттыылааҕа, Аҕа дойду Улуу сэриитигэр эмиэ кыттыбыт. «Кыым» хаһыат редакторынан, «Хотугу сулус» сурунаал литературнай үлэһитинэн, Саха сиринээҕи кинигэ издательствотын редакторынан таһаарыылаахтык үлэлээбит. Фельетон, үгэ суруйан аатырбыт. Кини П.Ершов «Конек-горбунок», К. Чуковскай «Доктор Айболит», А.Пушкин «Золотой петушок», С.Михалков «Дядя Степа» айымньыларын у.д.а. оҕо айымньытын сахалыы тылбаастаабыта.

- А) Макар Хара
- Б) Баал Хабырыыс
- В) Дьуон Дьаңгылы
- Г) Күн Дьырибинэ

42. Бу ханнык айымньы тылбааһын историята буоларын ый:

Бу улуу айымньы тылбааһын саха поэта 15 сылы быһа онорбут. Бу бөдөҥ уонна уустук айымньыны тылбаастырыгар киниэхэ Ф.Софронов, Н.Павлов – Тыаһыт, И.Винокуров – Чаҕылҕан, Н.Габышев, С.Кулачиков – Эллэй көмөлөспүттэр. Тылбаас бастаан 1948 с. «Кыым» хаһыакка, «Хотугу сулус» сурунаалга бэчээттэммит, онтон 1954 с. туспа кинигэнэн тахсыбыт. Бу тылбаас республика хаһыаттарыгар улахан мөккүөрү таһаарбыта. Кириитикэлээччилэр олонҕо курдук тылбаастаа диэн сүбэлээбиттэр. Ол эрээри бу айымньы кээмэйэ, формата төрүт тиэкини чопчу хатылыыр уонна ис хоһооно эмиэ толору бэриллибит. Ол иһин саха поэзиятын, нууччалыыттан сахалыы уус-уран тылбаас сайдыытын кэрэһэлиир үрдүк таһымнаах тылбаас диэн сыаналанар.

- А) Шота Руставели “Тиигир таңастаах бухатыыр” Семен Руфов тылбааһа
- Б) “Слово о полку Игореве” Георгий Васильев тылбааһа
- В) А.Пушкин “Евгений Онегин” Дьуон Дьаңгылы тылбааһа
- Г) Л.Толстой “Сэрии уонна эйэ” Амма Аччыгыйын тылбааһа

43. Ким ханнык айымньытын ким сахалыы тылбаастаабытын быһаар:

...Князь Андрей үңкүүлүүрүн сөбүлүүр уонна киниэхэ бары политика туһунан өйдөөх кэпсэтиини өттөйөллөрүттэн кюотаары даҕаны, ыраахтааҕы бэйэтэ манна баарыттан симиттэ туттуу сизриттэн аралдьыйа охсоору даҕаны кини үңкүүлүү барар уонна Пьер ыйбытын быһыытынан даҕаны, үчүгэйкээн дьахталларттан аан-манҕнай кини хараҕар таба көстүбүтүнэн даҕаны – наташаны талан, үңкүүгэ ыңгырар; онтон Наташа намчы, имигэс биилин кууһан ылбытыгар, Наташа кини ыксатыгар хамнана, киниэхэ мичээрдии түһэрин кытта Наташа кэрэтэ-үчүгэйэ кини төбөтүн эргиттэ: үңкүүлээн бүтэн,

наташаттан арахан баран, уоскуйа таарыйа, үгкүүһүттэри көрө туран, улаханньк сэргэхсийбит, эдэрсийбит курдук сананна...

- А) В.Катаев “Соботох баарыс туртагныыр” Д.Кириллин тылбааһа
Б) М.Горькай “Ийэ” Күн Дьырибинэ тылбааһа
В) Л.Толстой “Сэри уонна эйэ” Амма Аччыгыйын тылбааһа
Г) И.Тургенев “Бежин мэччирэнгэ” Г.Тарскай тылбааһа
44. “и мухи не обидит” сомоҕо домох сөптөөх тылбааһын ый:
А) сахсырҕаны санаарҕаппат
Б) сытар ынаҕы туруорбат
В) тарбаабыт ынах курдук
Г) уоска бэрдэрбит курдук
45. “ожидаются осадки” диэн тыл ситимин кэпсэтии истиилигэр сөптөөх тылбааһын ый:
А) хаардар (ардахтар) күүтүллэллэр
Б) сөнүү түһэрэ күүтүллэр
В) хаар (ардах) түһүөҕэ
Г) сөнүүлэри күүтэбит
46. Философия диэн тугуй?
А) тулалыыр эйгэни кытта дьүөрэлэһии үөрэҕэ, чөл буолууну үөрэтии;
Б) муудараһы таптааһын, баары барытын (бытиены), аан дойдуну өйдөөһүн, аан дойдуну анаарыы (мировоззрение).
В) куту-сүрү, эти-сиини күүһүрдэр, чэгиэн-чэбдик буолуу үөрэҕэ;
Г) норуот (омук) иитэр-үөрэтэр тиһигэ.
47. Ханньк иччи туһунан этиллибитий? (А.Е. Кулаковскай үлэтиттэн).
“... Это очень доброе иччи, близко подходящее к богам. Она принимает очень близко к сердцу судьбу-благополучие людей, живущих на ее земле. В сказках богатырь, надолго уезжая из родины, обыкновенно обращается к ней за советом и благословением. Богатырю, не имеющему родителей, она заменяет мать. Она снабжает его разными мудрыми и пророческими советами, как держать себя в чуже”.
- А) Уот иччитэ
Б) Аартык иччитэ
В) Дойду иччитэ
Г) Тья иччитэ
48. Шишкино дэриэбинэ таһынааҕы үгүс тааска ойуулартан оһуокайдыы сылдыар дьон ойууларын чинчийбит историк кимий? Бу туһунан бэлиэтээһин ханньк кинигэҕэ баарын көнө сурааһынынан холбоо.

- А) Л.Н. Гумилев “Описание народов Сибири” (Магадан, 1983)
Б) Я.И. Линденау “Ленские писаницы” (М.-Л., 1959)
В) А.П. Окладников “Древние тюрки” (М., 1967)
49. Чинчийээччи Е.Н. Романова саха култууратын ханньк бэлиэ түгэнин туһунан суруйбутуй? “... – это уникальное духовное богатство якутского народа. Он был и пока остается главенствующим фактором сплочения якутского этноса,

самовыражения его как нации. .... – это символ якутской культуры, своеобразная миниатюра традиционной картины мира народа саха”.

- А) Оһуокай
- Б) Ыһыах
- В) Олонхо

50. Былыргы оһуокайы хаартыскаҕа түһэрэн үйэтиппит бөдөҥ чинчийээчи?

- А) В.Л. Серошевской
- Б) Р.К. Маак
- В) В.И. Йохельсон
- Г) А.Ф. Миддендорф

В сорудах.

Нууччалыыттан сахалыы тылбаас

Төрүт култуураҕа сыһыаннаах тиэкини тылбаастаа:

ОЛОНХО – ДРЕВНЕЙШЕЕ ЭПИЧЕСКОЕ ИСКУССТВО ЯКУТОВ

...Действие в олонхо происходит в трех мирах – Верхнем, Среднем и Нижнем. В середине мироздания находится Аал Луук Мас – Мировое Древо, корни которого уходят в Нижний мир, крона растет в среднем мире, а ветви устремлены высоко в небо, где обитают божества Верхнего мира.

В олонхо противостоят две основные силы: светлый дух – Айыы, и черный дух – Абаасы. Здесь главный герой – это богатырь из племени Айыы, он сражается за создание семьи и защищает свое племя.

Поддержку богатырю против черных духов оказывают мифологические персонажи: верховное божество Юрюнг Айыы Тойон, бог – покровитель лошадей Кюн Джесегей, богини, которые способствуют рождению людей и размножению домашних животных – Иэйиэхсит и Айыысыт...

С соруудах.

Проблемнай ырытыгы

Бэриллибит айымнылартан бири талан, проблемнай ырытыгыта онор. Бэйэн санаабын, сыанабылгын суруй.

1. Алампа “Куораччыт”
2. А.Е. Кулаковская “Ойуун түүүлэ”
3. Н.Д. Неустроев “Куһаҕан тыын”

Правильные ответы на задания демо-варианта СВОШ

по якутскому языку и литературе (2017 г.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
б	г	в	б	а	б	в	б	а	г	в	б	г	б	в	б	в	а	б	а
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Б	а	г	б	в	в	б	г	в	а	г	б	б	в	б	в	г	в	а	в
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
г	в	в	б	в	б	в	в	б	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-